iiREKOMENDĀCIJAS DARBĀ AR JAUNIEŠIEM KRĀSLAVAS NOVADA PAŠVALDĪBAM

projekts "Vienā virzienā!" (identifikācijas Nr. VP2020/1.2-18)

2021. gada 1. oktobrī Krāslavā

Īstenojot projektu "Vienā virzienā!" (identifikācijas Nr. VP2020/1.2-18) apvienotajā Krāslavas novadā ar mērķi izveidot un stiprināt sadarbību jaunatnes lietu jomā starp Dagdas un Krāslavas novadiem, veicināt starpinstitūciju sadarbību un pilnveidot personu darbā ar jauniešiem kapacitāti, tika izveidoties rekomendācijas darbā ar jauniešiem apvienotā Krāslavas novada pašvaldībām.

Katrā novadā jauniešu profils nedaudz atšķiras. To ietekmē gan reģiona izvietojums, apkārtēja vide, labklājības līmenis, etniskais sastāvs, vēsturiskās tradīcijas un citi apstākļi, tāpēc esošajā dokumentā kā rekomendāciju pamatojums tiek apkopota arī informācija par jauniešu aktuālām vēlmēm un vajadzībām pirmajā sadaļā ar nosaukumu "JAUNIEŠU PORTRETS", par jauniešu prioritātēm – otrajā sadaļa. Analizējot šīs sadaļas iegūto informāciju vai pārliecināti teikt, ka klasiskās bāzes vajadzības jauniešiem ir apmierinātas un viņi ir tēmēti uz attīstību un sevis pilnveidošanu, kas ir ļoti pozitīvi.

Projekta laikā jaunieši dalījās ar savām atziņām par jauniešu dzīvi un darba ar jauniešiem organizēšanu viņu dzīves vietās, piemēram, Krāslavas jaunieši novērtē pēdējo gadu strauju infrastruktūras attīstību, kas ļauj sevi attīstīt ne tikai mentāli, bet arī fiziski, savukārt Dagdas jaunieši kā sava reģiona stipro pusi ir atzīmējuši nevalstisko organizāciju aktīvo darbību. Tiešām jāatzīst, ka abos reģionālajos centros darbā ar jaunatni ir sperts solis uz priekšu pēdējos gados, tomēr izveidojoties jaunai apvienotai administratīvi teritoriālai vienībai, darba ar jaunatni veicējiem ir "jāsalīdzina pulksteņi". Lai vienotos par kopīgiem attīstības virzieniem ar tālāku mērķi radīt kopīgo plānošanas dokumentu, trešajā sadaļā tika apkopotas tās problēmas, kuras jaunieši šobrīd uzskata par būtiskām.

Ceturtajā un piektajā sadaļā darba ar jaunatni mērķi un prioritātes ir apskatītas Eiropas un reģionālajā kontekstā, lai ietu "Vienā virzienā" arī plašākajā mērogā, savukārt, tiešās rekomendācijas tiek sniegtās sestajā sadaļā. Tās ir sadalītas četros iedomājamos attīstības virzienos ērtākai vizuālai uztveršanai, bet pamatā tie visi ir saistīti savā starpā un papildina viens otru.

1. JAUNIEŠU PORTRETS (JAUNIEŠU VĒLMES UN VAJADZĪBAS)

Projekta ietvaros jaunieši ir sagatavojuši savas A.Maslova piramīdas versijas par Krāslavas novada jaunieša velmēm un vajadzībām, kas apkopotajā veidā izskatās šādi:

- Kā pamatu jaunieši atzīmē tādas lietas, ka veselīgs dzīves veids (arī veselīgs uzturs), tīrā vide (ūdens, gaiss), finansiālie līdzekļi un ārkārtīgi svarīgs stabils interneta pieslēgums.

- Otrais līmenis – vajadzība pēc fiziski un mentāli drošas, atbalstošas vides kopā ar ģimeni (ieskaitot mājdzīvniekus), draugiem.

- Piederības sajūtas esamība attiecībā uz vietējo kopienu (ieskaitot biedrības, jauniešu centrus un klubus, kolektīvus) kā arī iespēja saņemt izglītību (arī interešu un neformālās izglītības pakalpojumus) un iespēja veidot karjeru ieņem vidējo vietu.

- Tālāk seko līdzdalība vietējā kopienā un vēlme būt uzklausītiem.

- Iedomājāmas piramīdas virsotnē atrodas sapņu īstenošana un pašrealizācija.

2. JAUNIEŠU PRIORITĀTES

Apkopojot jauniešu paustas domas par to, kas veicinātu augstāk minēto vēlmju un vajadzību apmierināšanu, par to, kas šobrīd jauniešiem esot visvairāk aktuāls, esot pašlaik svarīgāks vai esošajā situācijā iztrūkst visvairāk, sanāca šāda aina:

Analizējot jauniešu paustas domas par esošām vēlmēm, vajadzībām, labsajutu un prioritātēm ir ļoti jūtamas Covid-19 izplatības ierobežošanas pasākumu, tajā skaitā arī attālinātas izglītības, sekas! Jaunieši ir ļoti sailgojušās pēc klātienes pasākumiem, kuru vidū ir minēti ne tikai izklaides rakstura pasākumi, bet arī neformālās izglītības pasākumi. Mācoties attālināti un atrodoties pārsvarā izolēti no savas ierastas vides, proti, bez klasesbiedriem, draugiem, neņemot vērā atsevišķos izolāciju pārkāpšanas gadījumus, jauniešiem ir samazinājies motivācijas līmenis attiecībā pret jebkādam mācībām, radoties pieprasījumam pēc "interesantas" (saistošas, atbilstošas, mūsdienīgās) izglītības, savukārt, atsakoties klātienes apmācībām, daudzi ir nonākuši pie secinājumiem, kādu tieši prasmju trūkums ir jūtams. Ka vienu no galvenajām prioritātēm jaunieši atzīmē valodu zināšanās un komunikācijas prasmes. Ļoti augsto prioritāšu sarakstu noslēdz atbalstošā vide – katram jaunietim gadās situācijas, kad ir ļoti nepieciešams atbalsts: konsultācija sakarā ar mentālās veselības problēmām, uztīcīgā cilvēka padoms, patvērums vai vienkārši klusums, kura trūks samazinoties vai pazudod personīgai telpai, kad visi ir mājās kopā vienlaicīgi un ilgstoši.

Starp augstām prioritātēm ir labsajūtā, kur noteicošais faktors ir jaunieša attiecības ar ģimenēm, un labklājība. Jauniešiem ir tieksme būt finansiāli neatkarīgiem no vecākiem, strādājot un pelnot patstāvīgi, tomēr ir jūtams gan darba vietu trūkums, gan finanšu prātības zems līmenis. Tajā pašā prioritāšu līmeni ir aktīvs dzīvesveids un mobilitāte, kā arī iespēja līdzdarboties vietējas kopienas dzīvē! Šajā vecumposmā jauniešiem ir svarīgi pieradīt gan sev

gan citiem, ka “jaunieši var!”, ka “jaunieši prot!”. Viena no vajadzībām, kādu jaunieši vairakkārt minēja, ir nepieciešamība pēc uzticības starp pašvaldību un jauniešiem! Noslēdz šo prioritāšu grupu – vēlme dzīvot tīrajā vidē! Talkas, kuras nenotiek tikai “Lielas talkas” ietvaros vai pirmsvēlēšanu periodā, ir labākais saliedēšanas pasākums, kas vienlaicīgi veicina arī piederības sajūtas akumulēšanos jauniešos attiecībā uz savas kopienas teritoriju.

Jauniešu prioritāšu sarakstu noslēdz veselīgs dzīvesveids, motivācija un gribasspēks, pārliecība par sevi un drošības sajūta! Tas viss viennozīmīgi ir svarīgs katram jaunietim, lai tikt galā ar normāliem pusaudžu vecumam raksturīgiem dzīves stresiem, izaicinājumiem un izmaiņām ķermenī.

Daži jaunieši minējā arī transporta uz galvaspilsētu trūkumu, bet iedziļinoties jautājuma, var secināt, ka kopumā tālāko apgabalu sasniedzamība ar sabiedrisko transportu novadā ir diezgan pagrūta, un gandrīz jebkādam palielām pasākumam vajag piesaistīt pašvaldības vai nomas transportu!

Tikai daži atsevišķi jaunieši minēja, ka pastāv grūtības apmierināt viņu primārās vajadzības attiecībā uz veselīgo uzturu (regulāru, pilnvērtīgu), apģērbu, savukārt daži minēja, ka iespēja iegādāties kaut veco, bet tomēr savu privāto autotransportu, būtu ļoti atvieglojusi dzīvi pagastā un pozitīvi ietekmējusi iespēju apmeklēt sporta nodarbības, un līdzdarboties kultūras un izglītības pasākumos, kas bieži vien notiek relatīvi vēlu un tālu no jauniešu dzīvesvietas.

3. PROBLĒMAS, KURAS JAUNIEŠI UZSKATA PAR BŪTISKĀM

INFRASTRUKTŪRA

- Atsevišķos pagastos trūkst jauniešu pulcēšanas vietas (jauniešu mājas)
- Sporta infrastruktūras neatbilstošs stāvoklis, fiziskā neesamība vai informācijas par iespējām piekļūt skolu sporta infrastruktūras objektiem ārpus skolas darba laika neesamība
- Pieejamo atpūtas vietu trūkums (kafejnīcas, kinoteātris, labiekārtotā atpūtas vieta mežā vai pie ezera)
- Jauniešus uztrauc arī tādas lietas, ka apgaismojuma trūkums, ceļu un tiltu stāvoklis, novecojis nekustāmo īpašumu fonds un atsevišķi tika minēts arī Jāņūpītes tilts.

NODARBINATĪBA

- Trūkst darbavietu jauniešiem vasaras nodarbinatības programmu ietvaros
- Trūkst iespēju (piedāvājumu) piestrādāt arī mācību gada laikā, piemērām, brīvdienās
- Atbalsta (stipendiju, dzīvokļu) trūkums jaunajiem speciālistiem, kas motivētu daudzus jauniešus aizdomāties par karjeras veidošanu dzimtajā pusē

IZGLĪTĪBA

- Trūkst izglītības iespēju attiecībā uz modernām profesijām (IT jomā)
- Trūkst interešu izglītības iespēju: mūsdienu dejas
- Trūkst zināšanu par iesniegumu rakstīšanu, projektu sagatavošanu
- Trūkt iespēju bezmaksas apgūt tādas tēmas kā komunikācijas prasmes, mentālā veselība (pašizaugsme, paškontrole), programmēšana netālu no dzīvesvietas

BRĪVĀ LAIKA KVALITATĪVĀ PAVADĪŠANA

- Koncertu, festivālu, diskotēku trūkums
- Sporta pasākumu trūkums
- Klašu ekskursiju trūkums
- Maz iespēju daudzveidīgai brīvā laika pavadīšanai

PERSONĪGĀS PROBLĒMAS

- Motivācijas trūkums, zems pašvērtējums
- Zemas saskarsmes prasmes (grūtības klātienes komunikācijā)
- Neuzticība starp jauniešiem un pašvaldības darbiniekiem un otrādi
- Neveselīgs dzīvesveids (atkarības, slikti ieradumi)

INFORMĀCIJAS PIEEJĀMĪBA

- Zems interneta ātrums, publiski pieejama interneta punktu trūkums
- Trūkst informācijas par cilvēkiem, kas var sniegt atbalstu sevis attīstībā
- Trūkst informācijas par iesaistīšanos neformālās izglītības aktivitātēs, tajā skaitā arī starptautiskajā mobilitātē (apmaiņas projekti, brīvprātīgais darbs)

Šajā kontekstā ir jāatzīmē arī to, ka jaunieši bieži atzīmēja kā problēmas arī atsevišķo pulciņu, sporta treniņu nepieejamību, kaut arī, pārbaudot informācijas ticamību praksē, izradījās, ka tāds piedāvājums esot, tomēr tikai Krāslavas pilsētā. Tas var liecināt par divām problēmām.

- Pirmā problēma ir sabiedriskā transporta kustību grafika un maršrutu daudzuma neatbilstība attiecīgo jauniešu vajadzībām un dienas plānam, bet iespējas regulāri izmantot privāto transportu nav iespējams.
- Otrā problēma – noteiktas informācijas trūkums vai nespēja atrast nepieciešamo informāciju patstāvīgi plašajā informācijas plūsmā!

Tas pats (otrs) faktors ietekmē arī iespēju atrast informāciju par finansējumu kādai no jauniešu iniciatīvām, jo, neskatoties uz to, ka jāiziet birokrātiskās procedūras un jāiztur atlasi, jāatzīst ka finansējuma piedāvājumu pašlaik ir diezgan daudz.

4. EIROPAS KONTEKSTS

Eiropas Savienības Eiropas Jaunatnes Stratēģijas 2019.-2027. gadam sauklis skan šādi: "ieguldīt jaunatnē, iesaistīt jauniešus". Abi rīcības virzieni pieminēti sauklī ir ļoti aktuāli arī Krāslavas novadā it īpaši pēc teritoriālās reformas.

Ieguldīt jaunatnē, pēc stratēģijas, nozīmē lielāku resursu piešķiršana, lai izstrādātu politikas jomas, kas ikdienā ietekmē jauniešus, un uzlabotu viņu labklājību; savukārt, "iesaistīt jauniešus" jādefinē kā jauniešu potenciāla veicināšana, lai atjauninātu sabiedrību un palīdzētu īstenot ES vērtības un mērķus. Tas stratēģijas mērķi ir cieši saistīti ar sociālās programmas mērķiem:

– pavērt vairāk izglītības un nodarbinātības iespēju jauniešiem;
– uzlabot jauniešu iespējas pilnībā līdzdarboties sabiedrībā;
– veidot savstarpēju solidaritāti starp sabiedrību un jauniešiem.

5. REGIONĀLAIS KONTEKSTS

Līdz ar jaunās administratīvi teritoriālās reformas rezultātiem tika izveidota jaunā Krāslavas novada kopiena. Katram atsevišķam reģionam ir savas stiprās un vājas puses darbā ar jaunatni, tāpēc darba ar jaunatni kvalitātes stiprināšanai un savstarpējas sadarbības veicināšanai ir nepieciešama darba ar jaunatni sistēmas pilnveidošana un attīstība, balstoties uz katrā atsevišķa reģiona stiprām pusēm, iesaistot dialogā pašus jauniešus un ar jauniešiem strādājošās institūcijas (dome, jauniešu centrs, skola) un organizācijas.

Pirmais solis ir esošo resursu izvērtējums (cilvēkresursi, infrastruktūra, aktīvās organizācijas, materiālā bāze, objekti, projektu darbs) un plānošanas dokumenta izveide darbam ar jaunatni, nosakot noteiktos pašvaldības mērķus darbā ar jaunatni, tam atvēlētu pašvaldību finansējumu un papildu finansējuma avotus. Kad ir definēti precīzie mērķi un potenciāli sasniedzami kvantitatīvie un kvalitatīvie radītāji, kā arī atbildīgās iestādes, tad arī darbs ar jaunatni paliek efektīvs, pilnvērtīgs un ilgtspējīgs, savukārt jaunieši saņem kvalitatīvos pakalpojumus un tik nepieciešamo šajā vecumposmā daudzpusīgo atbalstu.

Saskaņā ar Jaunatnes likumu un pašvaldības kompetenču ietvaros pašvaldībai ir tiesības izveidot arī novada Jaunatnes lietu konsultatīvo komisiju gan jaunās profesionālās kopienas saliedēšanai, gan stratēģisko jautājumu risināšanā, ka arī ierosināt Jauniešu domes sasaukšanu ar mērķi nodrošināt jauniešu padziļinātu iesaisti pašvaldības darbībā darba ar jaunatni (un ne tikai) kontekstā, lai efektīvi sadarbojoties visām iesaistītajām pusēm pildītu likuma ietvaros noteiktus darba ar jaunatni pamatuzdevumus:

1. atbalstīt un veicināt jauniešu iniciatīvas, radot labvēlīgus apstākļus viņu intelektuālajai un radošajai attīstībai;
2. nodrošināt jauniešiem iespēju iegūt dzīvei nepieciešamās prasmes, zināšanas un kompetences neformālās izglītības ceļā;
3. nodrošināt jauniešiem iespēju lietderīgi izmantot brīvo laiku;
4. nodrošināt jauniešiem viņu attīstības vajadzībām atbilstošas informācijas pieejamību.

6. REKOMENDĀCIAS DARBĀ AR JAUNATNI

Ar mērķi izveidot un stiprināt sadarbību jaunatnes lietu jomā starp Dagdas un Krāslavas novadiem, veicināt starpinstitūciju sadarbību, pilnveidot personu darbā ar jauniešiem kapacitāti, kā arī

- iepazinoties ar Krāslavas novada attīstības programmu 2019.—2021. gadam,
- iepazinoties ar Dagdas novada Jaunatnes politikas stratēģiju 2013. – 2023. gadam,
- iepazinoties ar Latgales stratēģiju 2030,
- iepazinoties ar Jaunatnes politikas pamatnostādņu 2021. – 2027. gadam projektu,
- iepazinoties ar Eiropas Savienības Eiropas Jaunatnes Stratēģiju 2019.-2027. gadam,
- saskaņā ar Jaunatnes likumu uz spēkā esošiem normatīvajiem aktiem,
- ņemot vērā esošas teritoriālās reformas ietekmi
- apkopojot jauniešu un jaunatnes jomas speciālistu savs redzējumus un viedokļus par novada jauniešu dzīvi (vēlmēm, vajadzībām, problēmām un prioritātēm) un projekta konferenču laikā un darba ar jaunatni īstenošanu darba grupas sapulcēs,

tiek izvirzītas sekojošās rekomendācijas darbā ar jauniešiem apvienotā Krāslavas novada pašvaldībām (rekomendācijas ir sakārtotas pa iedomājamiem attīstības virzieniem):

Darbā ar jaunatni iesaistīto institūciju un speciālistu sadarbībai un darba kvalitātes celšanai

- Izveidot Krāslavas novada Jaunatnes lietu konsultatīvo komisiju, kur tiek pārstāvētas ne tikai pašvaldības iestādes, bet arī darbā ar jaunatni iesaistītas nevalstiskās organizācijas, jaunatnes un vecāku kopienas pārstāvji un pieaicināti eksperti atsevišķo jautājumu risināšanai.

- Maksimāli izslēgt konkurences rašanos starp pagastiem, pagastu iestādēm (piemēram starp pagasta skolu un jauniešu centru), lai jaunieši (to ierobežota skaita dēļ) netiktu nostādīti izvēlēs "ar ko draudzēties?" priekšā vai citādi dalīti, šķiroti vai pārslogoti, mēģinot iesaistīties visur.

- Izveidot kopīgo platformu - sistēmu informācijas apmaiņai, kas nav kopīgs čats WhatsApp vai Facebook grupa, bet, piemēram, kopīgs elektroniskais dokuments ar lokāliem, vietējiem un novada pasākumiem, lai izslēgtu pasākumu pārklāšanas savā starpā.

- Regulāri iesaistīties apmācībās un projektos, arī starptautiskajā līmenī, iegūstot zināšanas par jaunām metodēm un tehnoloģijām darbā ar jaunatni un dalīties ar savu pieredzi, savukārt, lai veicinātu specialistu iesaisti organizēt novada speciālistiem, iesaistītiem darbā ar jaunatni, pašvaldības kompetences ietvaros bezmaksas angļu valodas kursus, jo valodu prasmes bieži vien kļūst par šķērsli iesaistīšanai mobilitātes projektos.

- Noteikt visiem darba ar jaunatni iesaistītiem darbiniekiem, kas tieši iesaistās projektu iesniegumu sagatavošanā un īstenošanā (tajā skaitā arī grāmatvedei), iespēju saņemt atlīdzību par savu darbu no projektu līdzekļiem, izņemot gadījumos, ja projektu sagatavošana un īstenošana ir tiešs darbinieka pienākums.

- Izvērtējot esošos resursus atsevišķos gadījumos ieteicams izskatīt iespēju deleģēt kādus no pašvaldības pienākumiem projektu sagatavošanas un īstenošanas kontekstā pilnīgi vai daļēji vietējām nevalstiskajām organizācijām (piemēram, "PROTI un DARI" vai "Pumpurs" programmu ietvaros), rūpējoties par maksimāli lielā jauniešu skaita iespējām saņemt kvalitatīvu mērķtiecīgu atbalstu tuvu savai dzīvesvietai.

Līdzdalības veicināšanai, jauniešu saliedēšanai

- Regulāri veikt jauniešu vajadzību un interešu izpēti (aptaujas, diskusijas ar jauniešiem, jauniešu forumi, kafijas ar politiķiem u.c.), tajā skaitā iegūstot jauniešu ātro atgriezienisko saiti, lietojot sociālos tīklos. Tā informācija noteikti noderēs arī lietderīgā brīva laika pavadīšanas iespēju organizēšanā.

- Regulāri rīkot iekšējas (Krāslavas novada teritorijas ietvaros) mobilitātes aktivitātēs, veicinot pieredzes apmaiņu starp jauniešiem, jauniešu saliedēšanu, vietējās vides izzināšanu un veselīgā dzīves veida popularizēšanu starp pagastiem. Piemēram, reizi mēnesi rīkot kādu talku, neformālās izglītības pasākumu, riteņbraukšanas ekskursiju, pārgājienu jauniešiem citā pagasta teritorijā, aicinot iesaistīties kaimiņu pagastu jauniešus.

- Organizēt katrā pagastā iespēju robežās jauniešiem ērti, droši un jebkurā dienā un laikapstākļos sasniedzamo pulcēšanas vietu, vai vietu, kas nav pieejamā jauniešiem katru dienu, bet regulāri un strikti noteiktajās dienās (grafikam jābūt stingri ievērotam), lai telpu apmeklējums, kļūstu par ieradumu, tradīciju. Svarīgi, ka šāda vieta ir katrā pagastā, ne tikai novada centrā.

    - Katrā pulcēšanas vietā jāorganizē relatīvi vienkāršus, bet regulārus neformālās izglītības pasākumus, veicinot jauniešu saliedētību, attīstot komunikācijas un sadarbības prasmes, tādā veidā nodrošinot ne tikai lietderīgo brīvā laika pavadīšanu, bet attīstot prasmes, kas šobrīd ir nepieciešamas.

    - Katrā pulcēšanas vietā ir jābūt nozīmētai atbildīgai personai par tiešā darba ar jaunatni veikšanu, neformālās izglītības aktivitāšu organizētāju, ieteicams iesaistīt darbā ar jaunatni vietējos brīvprātīgos no uzņēmēju, speciālistu vai citu aktīvo pieaugušo vietējo iedzīvotāju loka, vietējos viedokļu līderus, kā arī starptautiskos brīvprātīgos programmas Eiropas Solidaritātes korpuss ietvaros (talkas, pieredzes stāstu pasākumi, karjeras izglītības pasākumi).

    - Katrā pulcēšanas vietā ir jābūt piekļuvei publiskām internetam, kas būtu sasniedzams arī ārpus pulcēšanas vietas darba laika, tādā veidā palielinot telpu formālo darba laiku un piesaistot jauniešus konkrētai vietai.

- Izveidot platformas elektroniskai informāciju apmaiņai un atgriezeniskai saitei tīklos, kas ir jauniešu vidū aktuāli un populāri, tajā skaitā ir ne tikai Facebook, Instagram, vk.com un Twiter, bet arī Tiktok un Telegram. Pie tam pašvaldībai jāveido ne tikai reprezentatīvas lapas, bet tieši grupas un kanālus, kur var apmainīties, apspriest, dalīties, veicinot sadarbību ar vietējiem viedokļu līderiem, pašpārvalžu pārstāvjiem, jauniešu organizācijām. Turklāt informācijai jābūt atjaunotai regulāri, kam noteikti jāvelta laiku ne pēc atlikušā laika principa, jo starp jauniešiem interesanta resursa uzturēšanu un moderēšanu un "ielikt pasākuma plakātu pašvaldības Facebook lapā" ir milzīgā atšķirība!

- Iespēju robežās visos pagastos pārņemt pieredzi, kad daļa no darbam ar jaunatni atvelētajām budžetam tiek iztērēts saskaņā ar jauniešu vēlmēm un vajadzībām ar tiešo jauniešu iesaisti apspriešanas procesā:

- Piedāvājot jauniešiem izvēlēties kādu no gataviem mērķiem, iesaistot jauniešus publiskajās debatēs, attīstot prasmes paust savu viedokli, aizstāvēt savu pozīciju, rast kompromisu.

- Sadalīt to finansējumu noteiktajās mazākajās daļās, piedāvājot jauniešiem radīt mikroprojektus savu vēlmju un vajadzību apmierināšanai, publiski prezentēt ar tālāku mērķi tos patstāvīgi īstenot (var organizēt tādu kā publiskās runas pasākumu vai piču konkursu ar pievienoto praktisko vērtību).

- Piedāvāt jauniešiem iespēju Iesaistīties publiskās apspriešanās procesos par labiekārtošanu, publisko pasākumu norisi un citiem kopienai aktuāliem jautājumiem, risinot ne tikai sekundārās aktualitātes, bet arī ilgtermiņa jautājumus, pētot vietējai sabiedrībai un videi tieši svarīgos jautājumus savu ZPD ietvaros sadarbībā pašvaldību iestādēm un citām organizācijām.

Jauniešu izaugsmei, atbalstam un lietderīgai brīvā laika pavadīšanai

- Nodrošināt jauniešiem atbalsta personāla (logopēds, psihologs, karjeras konsultants, sociālais pedagogs, mentors u.c.) pieejamību savas dzīvesvietas tuvumā, nevis formāli, bet jauniešiem sasniedzamā veidā, rezervējot budžetā finanšu līdzekļus arī ceļa izdevumu segšanai, sniedzot pakalpojumus nepieciešamības gadījumā jaunieša dzīves vietas tuvumā (piemērām, jauniešiem atvēlētas telpās).

- Rūpējoties par jauniešu tiesībām saņemt patiesu informāciju par karjeras izvēles iespējām, sekmēt informācijas par profesionālas un vidējās izglītības plusiem un mīnusiem, atšķirībām, līdzībām un perspektīvām brīvai pieejamībai novada skolu 9. klašu izglītojamiem, izslēdzot mērķtiecīgo informācijas plūsmas apturēšanu par labu vidusskolu vecāko klašu skolēnu skaita noturēšanai.

- Katrā pulcēšanas vietā nodrošinot jauniešiem informāciju par iespēju iesaistīties vietēja, Latvijas un starptautiskā mēroga pieredzes apmaiņas aktivitātēm, neformālās izglītības aktivitātēm, brīvprātīgā darba aktivitātēm prakses un darba iespējām, ka arī veicināt jauniešu iesaisti tajās aktivitātēs.

  Formējot komandas dalībai vietējā mēroga, piemēram, Solidaritātes projektos vai starptautiskā mēroga jauniešu apmaiņas projektiem Erasmus plus programmas ietvaros, noteikti jāiesaista gan aktīvus jauniešus, gan arī jauniešus, kas neizceļas ar aktīvo dzīves veidu vai labā sekmēm, atbalstot jauniešus ar risku priekšlaicīgi pamest mācību iestādi, jauniešus no maznodrošinātām ģimenēm, jauniešus ar īpašām vajādzībām!

- Atbilstoši darba tirgus prasībām un pašu jauniešu paustām prioritātēm piedāvāt jauniešiem iespēju mācīties svešvalodas interaktīvā vai kādā citā radošā veidā ārpus skolas, bet savā dzīvesvietā, piemēram, spēlējot galda spēles, organizējot valodu klubus - pulciņus, debates un filmas skatīšanos svešvalodās ar subtitriem latviešu valodā vai kādā citā radošā veidā!

Karjeras veidošanai, prakses un nodarbinātības vietu radīšanai, jauno uzņēmēju atbalstam

- Sekmēt jauno mācību programmu izveidi vai ieviešanu sadarbībā ar vietējiem uzņēmējiem, veicinot konkurētspējīgo mūsdienīgo izglītības iespēju piedāvājumu jauniešiem. To var īstenot, piemēram, piedāvājot stipendijas jauniem skolotājiem un esošiem speciālistiem kvalifikācijas celšanai kā potenciāliem programmu izstrādātājiem vai vienojoties par cita veida sadarbību ar noteikto mācību iestādi, kas palīdzētu mērķi sasniegt!

- Paplašināt Krāslavas novada pagastos esošās vasaras nodarbinātības programmas kapacitāti, piedāvājot darbu jauniešiem iespēju robežās un pēc nepieciešamības, rūpīgi izturoties pret pašvaldības budžetu, arī ziemas, pavasara un rudens brīvdienās. Rudenī jaunieši var palīdzēt komunāliem dienestiem ar lapu savākšanu, ziemā ar sniega tīrīšanu, pavasarī jaunieši var palīdzēt arboristiem. Regulārā jauniešu iesaistīšana vides uzturēšanās darbos savos pagastos pozitīvi ietekmē jauniešu attieksmi pret savu pagastu.

- Izskatīt iespēju piedāvāt jauniešu nodarbinātības programmu ietvaros ne tikai palīgstrādnieka vakances, bet arī citās profesijās un amatos, piemēram, jaunieši varētu veiksmīgi parādīt sevi pašvaldības sociālo tīklu profilu pilnveidošanā, fotografēšanā vai video filmēšanā, publisko pasākumu organizēšanā utt.

- Pašvaldības administrācijai kā arī atsevišķam pašvaldības iestādēm ieteicams būt aktīviem un biežāk izrādīt interesi par sadarbību ar skolēniem un studentiem, piesaistot viņus pašvaldībai un vietējai kopienai aktuālo jautājumu pētīšanai, problēmu risinājumu meklēšanai, eksperimentu īstenošanai, caur ZPD, bakalauru un maģistru darbiem, piedāvājot darbu tēmas! Tādā veidā jauniešiem būs iespēja sniegt savu ieguldījumu dzimtai vietai, līdzdarboties aktuālo jautājumu pētīšanā un risināšanā, savukārt, pašvaldība varēs saņemt vērtīgo rezultātu un pielietot to praksē. Iespēju robežās var stimulēt tāda modeļa sadarbību, pateicoties īpaši vērtīgo darbu autoriem ar grantiem.

- Ieteicams iepazīties ar jauniešu nodarbinātības programmas “nodarbinatiba.lv” noteikumiem un visu iesaistīto pušu ieguvumiem un pārņemt to pieredzi Krāslavas novada labā vai radīt kaut ko līdzīgu ar pašvaldības līdzdalību, piedāvājot apmaksātas prakses vietas jauniešiem no 18 gadu vecuma sadarbībā ar vietējiem uzņēmējiem.

- Attīstīt Skolēnu Mācību uzņēmumu tīkla paplašināšanos (skaita palielināšanos) Krāslavas novadā, sekojot tam, lai ar skolēniem strādātu motivēts atbalsta personāls, nevis skolotājs, kam vajag palielināt slodzi, tomēr, ja ir iespēja palielināt kādam skolotājam slodzi un viņš ir motivēts jauniešus atbalstīt, tāds variants protams būtu īpaši atbalstāms.

  Gadījumā, kad bērni un jaunieši strādā ar motivēto speciālistu, tad rodas projekti interesantāki par "ziepju vārīšanu" un "sveču liešanu". Protams lielāka daļa SMU dalībnieku nekļūs par uzņēmējiem, tomēr uzņēmējprasmes viņiem noteikti noderēs karjeras veidošanā un ikdienas dzīvē.

- Turpināt piesaistīt jaunus uzņēmējus no jauniešu vides caur apmācībām un pašvaldības konkursiem un sadarbībā ar Lauku atbalsta dienestu un citām iestādēm. Iespēja iegūt finansējumu savas idejas īstenošanai, izturēt konkurenci un rezultātā patstāvīgi rādīt sev (iespējams ne tikai sev) darba vietu savā novadā ir fantastiskā pieredze!

Infrastruktūras objektu un vides uzlabošanai, objektu sasniedzamībai

- Apzinoties to, ka pašvaldība nevar atrast finansējumu visam un uzreiz, ieteicams aicināt jauniešus uz dialogu arī par infrastruktūras attīstības jautājumiem pagastos, apzinoties jauniešu aktuālās vajadzības. Tā ir iespēja saklausīt vienam otru un vienoties par kopīgiem mērķiem, un gadījumos, kad mērķu sasniegšanai nav nepieciešams veikt sarežģītos projektēšanas un būvniecības darbus, ieteicams iesaistīt jauniešus tajos procesos, piemēram, izsniegt finansējumu vai materiālus sporta laukuma atjaunošanai, pludmales labiekārtošanai vai pulcēšanas vietas telpas kosmētiskajam remontam. Iesaistot jauniešus tādos procesos pašvaldība izrāda uzticību jauniešiem un jaunieši uzņemas atbildību par savu darbu. Rezultātā ieguvēji ir visi. Turklāt nevienam jaunietim nenāks prātā bojāt to, kas ir pašu rokām veidots. Tā pakāpeniski var uzlabot vidi un audzināt piederība sajūtu.

- Ņemot vērā transporta maršrutu trūkumu it īpaši vakaros un atšķirīgu pulciņu un sporta sekciju piedāvājumu pagastos vecākai jauniešu grupai, pašvaldībām būtu jāapzinās noteikto aktuālo jauniešu skaitu un dzīvesvietas laiku teritorijās, kam ir aktuāls "vakarā reiss" un jāizvērtē iespējas, piemēram, reizi nedēļā, bet regulāri, izmantot skolu autobusus vai citu pašvaldības transportu tādam nolūkam vēlajās vakara stundās. Bieži vien aizbraukt pa dienu uz novada centriem ir iespējams, bet tikt atpakaļ uz mājam nē. Turklāt var izskatīt iespēju organizēt šādu pakalpojumu gan bez maksas, gan par maksu, pielīdzinot pasažiera izmaksas standarta sabiedriskā transporta biļešu cenām attiecīgajos maršrutos.